

Grška se ogreva za balkanski pakt

Garancijski pakt med balkanskimi državami za preprečanje konfliktov.

Atene, Grčija, 2. nov.—Admiral Hadžikiriakos, grški zunanji minister, je včeraj v intervjuju s poročevalcem "Chicago Tribune" odločno tajil, da ima Grška kakšne agresivne namene proti Bolgariji ali komurkoli. Dejal je, da Grčija potrebuje vse svoje sile za gospodarsko obnovo, ne pa za vojno. Dalje je rekel, da najboljša garancija za mir na Balkanu bi bil varnostni pakt med Grško, Jugoslavijo, Bolgarijo in Rumunijo pod nadzorstvom lige narodov. On nima nič proti temu, če tudi Turčija podpisše balkanski pakt.

Konferenca za organiziranje edicije

Vrnila se ho najbrž žele v mesecu novembru.

Washington, D. C. — James O'Connell, predsednik kovinarskega departamenta Ameriške delavske federacije, še dandaj ni izdal posiva, do katerega ga je pooblaštila konvencija Ameriške delavske federacije v Atlantic Cityju, da poslove konference v Washington, na kateri se bo razpravljalo o sredstvih in potih za organiziranje pol milijona neorganiziranih delavcev v ameriški avtomobilski industriji. Konference bo najbrž sklicana šele v mesecu novembru.

O'Connell sodi, da je v tej industriji najmanj tri četrtine delavcev organiziranih, ki so ne morejo organizirati v še obstoječih unionih. Te delavce je treba organizirati v sveznih unionih, ki prejmejo svoje poslovnične direktne od Ameriške delavske federacije. Kadar jih bo organiziranih zadostno število, tedaj

lahko varijo novo mednarodno
unijo delavcev v motorni indu-
striji. Na konferenci predae-
nikovih unij kovinskih delavcev
bo treba najprvo določiti, da se
za novo organizacijo završejo ju-
risdiktivne meje.

Prav zanehaljivo se bodo Ford in drugi avtomobilski tovarnarji upirali organiziranju avtomobilskih delavcev z vsemi močmi in sredstvi. Ako se bo boj razvil po potih kot v jeklarški industriji in če pride do prezgodnje stavke, je seveda odvisno od tovarnarjev.

**FLORIDA ZNA VABITI MILI
JONARJE.**

Philadelphia, Pa. — Florida je znala privabiti milijonarje. Na svojem zakoniku ima, da se davki na dedščine in dohodninski davki v tej državi ne more pobirati. Z drugimi besedami to pomeni, da država ne more nalagati dohodninskega in dedninskega davka. Milijonarji so to razumeli in priceli so se naseljevati v Floridi.

Bogatini prinese s sabo čedno premoženje, to premoženje lahko ko šteje v milijone, a bati se mi ni treba, da bo država njemu na ložila dohodninski davek. Ravno tako lahko popolnoma v miru umrje, kajti prepričan je, da država ne more od njegovih dednin čev zahtevati, da plačajo davek od dedščine, ker takega državnega daveka v Floridi ni.

17 rudarjev ubitih v Porurju.
Berlin, 2. nov. — Eksplozija
plinov v premogovniku Hollan
blizu Gelsenkirchena v Porurju
je v soboto ponoči usmrtila
17 rudarjev in dva sta smrtno p
škodovana. 32 rudarjev se je r
ašlo. Razstrelba je podrla poslo
ja milje naokoli in v zemlji so
odprle razpoke, iz katerih
svignili plameni. Med rudarji
zavladalo veliko razburjenje.

Berlin, 2. nov. — Eksplozija u prometu u Holandiji.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Nagel na vsi, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31.-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZELEZNIŠKI BARONI SO LETOS DOBRE VOLJE.

Dobički železniških družb so zopet narasli.

Železniški magnati radi potožijo, da so dobički tako majhni, da težko plačujejo sedanje mezde pri sedanji voznini. Pri dveh železnicih je prišlo celo do stavke, ker uprava ni hotela povišati mezd. Pri eni so zastavili brzojavni uslužbenci, pri drugi pa strojno in vlakovno osebo.

Ali so dohodki železniških družb res tako nizki, da se železniške družbe nahajajo v slabem finančnem položaju?

Poročila, ki so jih izdale železniške družbe, nam povejo, da so dobički železniških družb v mesecu avgustu t. l. narasli na \$124,804,845. Torej so višji za trideset odstotkov kot v mesecu avgustu l. 1924. Tako poroča meddržavna trgovska komisija.

Ako se dobiček meseca avgusta preračuni v odstotkih na \$20,500,000,000 železniškega kapitala, tedaj znaša 5.85 odstotkov. Če pa vemo, da je ta železniški kapital za več kot eno tretjino pretiran, t. j. da je več kot ena tretjina vode v njem, tedaj je profit za več kot eno tretjino večji.

Ekonomičarji, ki so se pečali s proračunjenjem železniškega kapitala, pravijo, da znese okoli dvanajst milijard dolarjev. Okoli osem milijard dolarjev je torej vode v njem. To pomeni z drugimi besedami, da je bilo približno za osem milijard dolarjev izdanih delnic, dasiravno ni bilo vloženega niti enega centa v denarju.

Čisti dobiček za prvih osem mesecev v letu 1925 znaša \$662,762,605. Povišal je za sto milijonov dolarjev nad dobičkom za prvih osem mesecev v letu 1924.

Dve železniški družbi bodeta letos izplačali po 22 odstotkov dobička lastnikom delnic. Ti dve železniški družbi sta Chesapeake & Ohio in Atlantic Coast Line. Pri zadnji so zastavili brzojavni uslužbenci, ker jim družba ni hotela povišati mezd za sedem centov na uro.

Tudi nekatere druge železniške družbe se ne morejo pritožiti radi dobička. Akoravno je dobiček v odstotkih preračunjen na podlagi zvođenega kapitala, so nekatere železniške družbe napravile dobička, kot sledi: Delaware & Hudson 18%, Lackawanna več ko 18%, Nickel Plate 17.8%, Norfolk & Western 16.2%, Reading 20%, Southern 15.5%, Santa Fe 15.7%, St. Louis-San Francisco 16.5%, New York Central 11% in Baltimore & Ohio 9.6%.

Čez ameriške železnice so dandanes gospodarji privatni finančni interesi, ki imajo svoj sedež v Wall Streetu. Od nekdanj so bile železnice predmet spekulacije teh interesov.

Nihče pa ni slišal ali čital, da so železniške družbe, katerih dobički so veliko višji, kot jih določa transportni zakon, izjavile, da bodo izboljšale delavne razmere na železnicih ali celo povišale mezdo svojim uslužbencem. Ravnotako niso te železniške družbe izrekle, da bodo znižale voznino, da bo ljudstvo saj nekaj prejelo nazaj, kar je preplačalo.

Ta dobiček se bo razdelil med one, ki lastujejo delnice.

Popolnoma drugače bi pa železniške družbe nastopile, ako bi imele le eno desetinko manj dobička, kot je določeno v transportnem zakonu. Naglašale bi, da se morajo znižati mezde uslužbencev ali pa povišati voznino. Vsak cent, ki se doda tovarni voznini, pa podraži za tri cente produkt, preden doseže konzumenta. Da je ostala tako visoka draginja, je povzročila previsoka tovarna voznina.

Med vsemi industrijami je najbolj potrebna nacionalizacija železnica. V vojnem času se je veliko govorilo o nacionalizaciji ameriških železnic po Plumbovem načrtu. Ta zahteva je še nekaj časa prihajala precej glasno v javnost, ko je bil sprejet Ash-Cumminsov transportni zakon. Polagoma je ta zahteva zaspala. Ljudstvo je pozabljeno nanjo počasi. Ta ljudska pozabljivost je precej kriva, da privatni bizniški interesi sede precej trdno še v vseh industrijah in da šeni znamenj tukaj za nacionaliziranje industrij s ljudsko upravo.

JAVNA GOVORILNICA

Charles H. H. N. P. J. in
Staljšev Prosveta.

Uredništvo priporoča vsem dopisnikom, ki pošiljajo dopise osebne prepričljive vsebine, da v smislu pravil S. N. P. J. stran 93, člen XXXVII. zastavijo sebi sledeča vprašanja in odgovore nanje po svoji vesti in jih odpošljejo z dopisom vrh:

Ali dopis odgovarja razmišlj? — Ali dopis lahko povzroči občute ali glavi list na kakšen drug način v nevarnost? — Ali je dopis hujša kot? — Ali bo dopis škodoval? — Ali je bil dopis napisan iz osebnega malveriranja? — Ali dopis povzroči nepotreben preprič v javnosti ali pri družini? — Ali dopis dela reklamo za kakšno privatno podjetje in privatno kupčijo?

Dopisniki, ki ne bodo z dopisi osebne prepričljive vsebine dopisali odgovora na ta vprašanja, ne morejo pričakovati, da pojdejo dopis v list, ker jim pravila to branijo.

Taki dopisi morajo biti v smislu točke 5, člen XI, stran 40 podpisani s polnim imenom.

Vaš dopisnik naj tudi točko jasno predla, ko odpošlje dopis uredništvu. V smislu te točke so dovoljeni le taki dopisi, v katerih je dostojna in stvarna kritika.

Auburn, Ill. — Ne dolgo tega sem čital v Prosveti dopis Tona Terbovca, ki razlaga svoje mnenje o porabi preostanka fonda J. R. Z. Sugestira, naj rojaki podajo svoja mnenja. Nato sem čital v Prosveti z dne 27. oktobra dopis Antona Zornika iz Herminie, Pa. On je nasprotno mnenju Terbovca, ki priporoča, da naj bi se preostanek porabil za zgradbo doma za slepce v starem kraju. Jaz se tudi ne strinjam z omenjenim priporočilom. Vsake države dolžnost je, da skrbi za vojne pohabljenca. Nisem pa proti temu, če se zanje nabirajo prostovoljni prispevki, ker država najbrž v rešnici le slabo skrbi za omenjene pohabljenca.

Denar v sklad J. R. Z. je bil nabran za splošno dobrobit Slovencev, za kar naj bi se sedaj tudi porabil.

A. Zornik podaja svoje mnenje in priporoča, kar je še denarja v Ameriki, naj se naloži v stavbo J. S. Z. doma. Tam da denar ne bo izgubljen, ker od tam bo delavstvo v Jugoslaviji in Ameriki prejelo znanje. Ne bi imel nič proti temu, kar br. Zornik priporoča, če bi večina Slovencev ali vsaj darovalcev spadal v J. S. Z. Sedaj imamo več političnih strank in darovalci po tuji pri več strankah. Torej bi ne bilo pravično, če bi se preostanek J. R. Z. daroval eni stranki. Sem za to, da bi se denar porabil za splošno izobrazbo Slovencev, ali pa kadar se bodo večinoma podporne jednote in zveze združile in bo prišla potreba za slovensko zavetišče, naj se omenjeni denar naloži v tak dohodni zavod. Koristil bo splošnosti in ne bo nasprotovanja, ker je bil nabran v splošno korist, čeravno se ni ideja mogla izpeljati. Krivo pa ni J. R. Z., krivo so tamonjše razmere.

Tisti čas je bilo mnogo pisanja o samoodlobovanju narodov ter o Wilsonovih štirinajstih točkah. Ko je bilo vojne konec, so pa Italijani v par dneh zasodili vse, kar so že prej imeli obljubljeno. Srbi pa še drugo. Naroda niso vprašali, kakšno formo vlade hoče, vseh štirinajst točk pa je splavalo po vodi.

Kakor piše Zornik mi ne gre v glavo, da bi bili komunisti krivi, da nimajo republike v Jugoslaviji. Kakor mu je znano, sta Italija in Srbija vzel v bajoneto, kolikor ni šlo zlepa. Imeli sta pač na svoji strani vesile. Če bi bil narod prav naklonjen federativni republiki, je bilo že vse prej sklenjeno in plen razdeljen. Bilo bi vse zaman se ustavljati. Nesmiselno je torej obtoževati komuniste.

Meni tudi ni znano kakor piše Zornik, da komunisti učijo, da je šola nepotrebna. Večkrat slišimo iz Rusije, kakor se ravno tam prizadevajo komunisti izobraziti maso ter pod njih kontrolo tudi šolstvo jako napreduje. Celotni stari ljudje hodijo v šole. Njegova trditve torej nikakor ne more biti resnična.

Kor sem ravnal pri knjižnicah,

ali omenim svoje skromno mnenje. Preveč strank in strasti imam, ki se večinoma borijo proti kapitalizmu. Imamo pa val enega sovražnika. Morali bi se skupno boriti, drugače ne bomo prišli nikamor. Morali bi ustanoviti eno politično stranko in vzeti srednjo pot. Če se drugače ne morejo združiti, posebno socialisti in komunisti, bi se morali združiti v eni delavski stranki. Vprašam je lahko jasno, da razkrojilni ne bomo nikdar dosegli. Delovati moramo torej za to, da se združimo v eni politični stranki.

Kapitalisti se nam smejejo, ko vidijo, kako vlečemo vsak na svojo stran. Posnemati moramo nje, ki so slojni.

Pozdrav zavednim delavcem. — Steve Prek.

Pueblo, Colo. — Vseh vrst ljudje se dobe na tem slavnem kontinentu, ki je še bolj slaven kot je bila slavna osma redna konvencija Slovenske narodne podporne jednote. Od vseh vrst kritike se dobe, katerih naloga je, da panjo, kaj sedo dela. Nikoli pa ne pogledajo doma v svojem gospodarstvu, kaj se godi.

Nekaj oseb me napada, da sem komunist in cerkvenjak obenem, da za cerkev darujem. Hočem se torej javno izpovedati. Praj kot sem se ožgnil, sem napravil pogodbo z nevesto, da se ne bom nikdar spoštikal nad njenim prepričanjem glede vere in obratno, da se tudi ona ne sme v moji. Leta 1924 je dala za cerkev \$1; kar ji je ime Franciška, je bilo omejeno "Fr.". Zakaj je dala, naj jo pripravi opravičilci sami vprašati. Ker ni šlo iz mojega žepa, na noben način ni moja dolžnost, da bi jaz poizvedoval. Ničim človek, da bi iskal duhovna samo v gotovih slučajih kot to delajo nekateri naši naprednjaki, in se nisem poročil na način kot so se moji nasprotniki.

V Zarkometu je pisala neka hrabroslavka glede delegata, kaj je govoril radi plač gl. odbora. Svetujem ji, da si v prihodnje očisti ušesa, ako bo prišla na društveno sejo. Če je imela pa posebnega kurirja, naj se ne zanaša preveč na njegovo odkritost.

Kar sem govoril, tudi rad pripoznam, in to je, da delavske razmere širom držav so slabe. Za slučaj vzemimo delavstvo v Pueblo. Delamo za \$3.92 na dan in srečen, kdor dela celo leto. Največ jih je, ki naredijo od 7 mesecev do 10. Primerjajmo našo plačo s plačami glavnega odbora! Pripoznam moramo, da so glavni odborniki dobro plačani. Ako sem grešil proti načelom S. N. P. J., stopite na prate in me banejte tja, kjer bi radi videli, da bi bil. Če pa ne, vam svetujem: boljše da molčite, ako nimate kaj bolj pametnega za javnost. — Frank Pechnik.

Pravosodje v Združenih državah

II.

Državna sodišča.

Za pravosodje v poedinah državah skrbijo državna sodišča (state courts). Sistem državnih sodišč je popolnoma oddeljen od federalnega pravosodja. V pravih, ki spadajo v kompetenco državnih sodišč, so odločbe državnih sodišč končno veljavne. Le v pravih, ki so v zvezi s federalnimi zakoni in nekaterih izjemnih slučajih (ki jih bomo omenjali v poznejšem članku), nimajo državna sodišča popolne pravosodne oblasti in je vedno mogoče prizivati se na federalna sodišča.

Pravosodni sistem poedinah zveznih držav se toliko razlikuje eden od drugega, da je tu mogoče podati le jako splošen opis, ki naj velja za vse države.

Justice of Peace.

Najnižje sodišče v okrajih na deželi je ono, kateremu je na čelu mirovni sodnik (justice of the peace). Vsaka občina ima svojega mirovnega sodnika, ki sodi v bagatelnih civilnih in kazenskih pravih. On odločuje v pravih, ki se nanašajo na male varte, navadno do \$20. V slučaju resnih prestopkov mirovni sodnik izvršuje predhodno obravnavo (preliminary trial) in izroči obtožbeno višjemu sodišču v svrhu obravnave in sodbe. Skoraj v vseh slučajih se stranke smejo prizivati na višje sodišče proti razsodbam mirovnega sodnika.

V večjih mestih opravljajo delo mirovnega sodnika takoravno poljejska sodišča ali magistrati in druga posebna mestna sodišča, o katerih smo razpravljali v prejšnjem članku.

County Courts.

V vsakem okraju (county) se nahaja county court, na čelu katerega stoji County Judge. Ako bi hoteli primerjati kompetenco tega sodišča s starokrajakim sistemom, bi lahko rekli, da je county court nekaka kombinacija tamošnjega okrajnega sodišča (razum v malih civilnih in kazenskih pravih) in sodnega dvora prve instance (okrajnega ali delalnega sodišča). County courts je prizivno sodišče proti razsodbam mirovnega sodnika. V prvi instanci pa sodi v kriminalnih pravih in v civilnih stvarih, ki se nanašajo na večje varte.

County Prosecutor.

County prosecutor ali district attorney je važni činitelj v zvezi s county courtom. On odgovarja starokrajakemu državnemu pravdniku. Njegova dolžnost je zasledovati in obtoževati zločine v dotičnem okraju. On tudi obtožuje lokalne javne uradnike, ki zlorabljajo svoje mesto. On imenuje svoje namestnike (deputies).

Circuit ali district court.

To je državno sodišče druge instance, odgovarjajoče starokrajakemu višjemu delalnemu sodišču. Nekje se imenuje circuit, nekje pa district court. Ta sodišča, katerih je nekoliko v vsaki državi, sodijo o prizivih proti razsodbam nižjega sodišča in vršijo pravosodje najširšega značaja v kazenskih in civilnih zadevah.

State supreme court.

Najvišje sodišče v državi je supreme court, ki se nekje imenuje tudi court of appeals. To sodišče je sestavljeno od treh ali več sodnikov. V večini držav sodi le v zadevah, ki so prišle pred sodišča valed priziva proti razsodbi nižjega sodišča. V nekih malo državah ima tudi originalno pravosodje. Državni supreme court ima tudi pravico proglašati zakone državne legislature za neveljavne in jih razveljaviti iz razloga, ker se ne strinjajo z državno ali s federalno ustavo (konstitucijo).

Posebna sodišča.

Nekatere države imajo tudi posebna sodišča, na pr. ona, v kompetenco katerih spadajo pravde, na katere se ne nanaša nikakva odločba običnega zakona — takozvane "cases in equity."

V mnogih državah se nahajajo posebna zapuščinska sodišča — probate courts.

Sodniki.

Sodniki večine državnih sodišč, toliko nižjih kolikor višjih, so izvoljeni v splošnih volitvah. Za sodnike okrajnih ali okrožnih sodišč glasujejo volilci v dotičnem volilnem okraju. Za sodnike najvišjega državnega sodišča pa volilci vse države. V nekaterih malo državah pa državna legislatura sama izbira višje sodnike, v nekaterih drugih jih imenuje governor s privoljenjem državnega senata.

Doba, za katero se sodnik izvoli, je razna — od dveh let do nedoločene dobe, dokler se "dobro obnaša". V splošnem so višji sodniki izvoljeni za daljšo dobo kot nižji. Mirovni sodniki se volijo za dve ali štiri leta, dočim sodniki najvišjega sodišča se volijo za osem ali deset let. Večina držav zahteva od kandidatorov za sodniška mesta gotovo starost in praviško vaposobljenost. — F. L. I. S.

STAVKA PROTI ZNIŽANJU MEZDE.

New York, N. Y. — V tovarni Hillcrest Silk Mill v North Bergen, N. J. je zastavkalo 150 delavcev zaradi znižanja mezd. Vse delo je plačano od kosa in tovarna je zdaj znižala mezdo od 20 do 25 odstotkov. Vaak tkalec pa mora delati pri štirih mestih pri treh stavah.

ZOPET REŽEJO MEZDO TEKSTILNIM DELAVCEM.

Whittinsville, Mass. — V tekstilni tovarni Linwood in Saunderville kompanije so znižali mezdo, toda naznanili niso, za koliko. Lani je ta družba znižala mezdo v mesecu decembru za dve in pol odstotka.

ZARKOMET

Krščanski kapitalisti in krščanski socialisti.

Najbolj smešni so klerikalci, kadar govorijo o krščanskem socializmu. Ta "socializem" je njihove posebne vrste, ki ima namen, pritegniti delavce na klerikalizem v industrijskih krajih, kjer se delavci ne dajo več vleči za nos od klerikalne buržoazije. Klerikalna rastlina krščanskega socializma je nekaj časa rastle v pokrajini Avstriji in kajzerski Nemčiji. V drugih deželah je pozabila ali le hira. V Ameriki je še niso zasadi.

V Ameriki še ni krščanskega socializma, je pa dovolj krščanskega kapitalizma. Ako je kje kak čudak, ki se naziva krščanski socialist, se lahko sreča s krščanskim kapitalistom ob nedeljah v cerkvi. Krščanski socialist in krščanski kapitalist malo pomolita za duše v vicah, potem pa molita vsak zase; prvi molit Bogu, naj omeči zadnjega, da mu da več plače in več pravic sploh, drugi pa molit k istemu Bogu za več dobička in da ostanejo delavci zadovoljni s tem, kar imajo, da ga ne bodo nadlegovali za večjo mezdo. Navadno se zgodi, da je prej uslišan krščanski kapitalist, dočim delavec, ki je krščanski socialist, vedno vleče "ta kratko".

O kapitalisti, krščanski in nekrščanski, bi bili zelo zadovoljni, če bi bili na svetu le krščanski socialisti!

Za dom onih, ki zdravijo slepce!

Dragi K. T. B.! Pridružujem se sugestiji br. Zornika iz Penne, da se denar J. R. Z. porabi za gradnjo doma J. S. Z. Če že hočemo pomagati revežem, je najbolje, da podpremo organizacijo, ki zdravi duševne slepce v tej deželi. Bratje, ki ste dali v "milijondolaraki" sklad, glasujte z Zornikom! — Nekdo, ki je dal.

Dobra šiba.

Ako bodo Grki in Bolgari še kaj kalili božji mir na Balkanu, je najbolje, da liga narodov podeli mandat Francozom. Generala Sarraill bo že naredil mir.

Cezarska kultura.

Gode Paganini, poje Ravazini, slika Mussolini, bode Mussolini.

Dobre novice iz Jugoslavije.

Kralj Aleksander je bil malo bolan, samo toliko, da so lahko uradno poročali, da je zopet zdrav.

Pripovedka.

Bil je župan. Županoval je v velikem mestu dvanajst let. Ko ni več hotel biti župan, je šel med berače. Umrl je v ubožnici in pokopan je bil na javne stroške.

Bome čakali.

Ali pride kdaj dan, ko listi objavijo največje vest: Danes ni bilo nikjer vojne, nobenega umora na cesti, v tovarni in ne v rudniku, nobene razporčne pravde in nobenega podkupniškega škandala?

Ala, vai v Florido!

Zvezni biro za statistiko o delu poroča, da brezposelnost med delavci pada.

Kaj pa armada "brezposelnih", ki je zopet začela drveti v Florido? Ali je žetev dividend že končana?

Zadnja vest.

Cena krompirju je poskočila! Založite se s krompirjem!

Kolona ni za osebno zbadanje.

Enifinisti: Odgovora "Ravno ti-sti z Jugozapada" ne bom priobčil. Vaša od vaju je imela enkrat besedo in to naj zadostuje. Zarkomet ni za gole osebne prepire, ki nimajo za javnost nobene koristi in čitatelji sploh ne vedo, zakaj pravzaprav gre.

Epemu izpod Krims: Pojavni-te, kaj je na stvari. Kadar se društva imenujejo s številko, je treba poslati natančne informacije, da ne bo potem kakoga prepira ali razdora v društvu. Drugače pa le pišite.

Red Dominiku: Hvala. Se strinjam. Kolona je in ostane politična. Trank je najet od kutarske garde kot nekak glavni "kri-šar". Drugi so se val izčrpani ali gungladi. K. T. B.

Letos bo huda, dolga zima

Prerokovalci vidijo zmanjšanje. — Temperatura na Marsu in Merkurju. Bodimo varni, da nismo tam.

Letošnji oktobrski mraz, sneg in zmrzovanje, kakršnega že ne pomnijo 40 let, je spodbudil razne vremenske preroke k delu. Mark Twain, znani ameriški humorist, je imel navado reči, da "vsi radi govorimo o vremenu, toda nihče se ne gane, da bi kaj storil glede vremena". To je bilo pred več leti. Danes je drugače. Dokaz so sledeče vesti:

Springfield, Ill. — Illinoiski farmarji napovedujejo za letošnji hudo in dolgo zimo. Veliki snežni viharji in navali podnebnega mraza bodo nali stalni gostje. Kako vedo? Koruzni storži so jim povedali! Kadar je koruzni storž zelo trd, takrat sledi huda in dolga zima. Letos so storži nenavadno trdi. Koruza ima boljši nos kot človek. Kadar služi zgodnjo zimo, se pripravi na odpor in se utrudi proti mrazu. — Drugo znamenje: Letošnje poletje in jesen je bilo zelo malo gosenic. To je tudi znak — pravijo modri farmarji — da pride huda in dolga zima.

Neki modrijan je nekoč rekel, da, kadar nas prav salamsko zebe, naj pomislimo na severni tečaj, kjer je še hujša zima — pa nam bo kmalu vroče. Da li so tega mnenja tudi ameriški astronomi, ne vemo, čudno pa je, da so baš te dni objavili sledeče poročilo:

Washington, D. C. — Zvezdni znanci in drugi učenjaki, ki so s pomočjo novih in delikatnih aparatov proučevali vreme na planetu Marsu zadnje leto, ko je bil Mars blizu zemlje, so z gotovostjo dognali, da se temperatura na Marsu dnevno silno menja. Tako je W. W. Coblentz dognal, da je v krajih Marsovega ekvatorja 60 stopinj Fahrenheita opoldne, o polnoči pa ravno tam sto stopinj pod ničlo. Ako so torej kakšni ljudje na Marsu, morajo biti take nature, da lahko prestanejo vročino podnevi in nezalisljen mraz ponoči. Če koga miraj strese, ko pomisli na Marsovo vreme, naj hitro v duhu poleti na planet Merkur, ki je najbližje soncu. Na Merkurju — na temelju iste avtoritete — je pa povprečna temperatura 570 do 666 stopinj Fahrenheita nad ničlo! Uf!

• Še ena vremenska vest:

Washington, D. C. — Ameriški farmar bo kmalu vrget almanah v peč in oral ter sejal bo po navodilih vremenskega biroja iz Washingtona. Biro mu pošlje vsako leto majhno karto, na kateri bo tiskano z drobnimi črkami kakšno vreme bo vse dni v letu, v prihodnjem letu. Ravno zdaj je na delu ekspedicijski Narodnega geografičnega društva pod vodstvom dr. C. G. Abbotta, ravnatelja Smithsonian instituta, ki ima nalogo odkriti tajnosti gibanja sončne temperature in rešiti vprašanje, zakaj je v tem in tem kraju in ta dan vroče, drugi dan hladno in zakaj je ponekod oblačno in vihar, drugje pa istočasno jasno in lepo vreme. Na podlagi teh dognanj pride znanstveno napovedovanje vremena, ki bo držalo do pike.

Geografskih nebes ni, pravi angleški dekan.

London, 2. nov. — Znani dekan Inge je v svoji večerajšnji pridigi v durhamski cerkvi v Londonu dejal, da mora cerkev obsoditi astronomijo kot pregrešno in krivoversko ali pa priznati, da je stara verska doktrina o geografskih nebesnih bajkah, oziroma le simbol.

"Cerkveni možje, ki pravijo, da med kristjansko vero in moderno vedo ni konflikta, so nesmiselni ali pa namenoma zapirajo svoje oči", je rekel dekan. "Vera in veda sta v konfliktu tedaj, ker mnoge teološke doktrine stane na geocentrični teoriji (stara teorija, da je zemlja središče vsega stvarstva). Te doktrine je treba zavreči, ako hočemo odpraviti konflikt. Ravno tako je treba odpraviti grozno sliko pekla, proti kateri moderni kristjani upravičeno rebelirajo".

Agitirajo za "Prosveto"

Priprave za Matteottijev proces

Začetek meseca januarja v Rimu.

Rim, 10. oktobra. — V petek zvečer je sporočil glavni državni pravdnik rimskega prizivnega sodišča com. Crisafulli obtožbenemu odseku in obtožencem v Matteottijevem procesu zaključke sodne preiskave. Crisafulli zahteva, da se proglasi preiskava takoj za zaključeno, da se Rossi, Marinelli in Filippelli izpuste na svobodo ter da se Dumini, Volpi, Viola, Poverono, Malacria in drugi izroče porotnemu sodišču, da jih bo sodilo radi izvršenega, to da ne premisljenega umora. Crisafulli je končno za to, da se obtožnica na podlagi izdane amnestije milejšje klasificira in da se obtoženec Panzeri izpusti iz ječe.

Vest o zahtevah Crisafullija se je razširila v prestolici z bliskovito naglico. Povsod se je govorilo samo o tem, da pridejo nekateri glavni krivci na prosto. Rossi, Marinelli in Filippelli namreč veljajo za inspiratorje Matteottijevega umora. Marinelli je bil blagajnik fašistovske stranke in je dal, kot se je splošno zahtevalo, Duminiju na razpolago denar, da se je umor izvršil. Rossi je bil predstojnik tiakovnega urada v notranjem ministrstvu in se je vsak dan srečal z Mussolinijem, od katerega je dobival navodila. On je baje naročil umor Matteottija. Filippelli je bil ravnatelj dnevnika "Corriere Italiano", ki je pozneje nehal izhajati. V prostorih uredništva tega lista se je skovala zarota zoper unitarističnega poslanca Matteottija, tu so prejeli zločinca navodila za svoje početje. Rossi se je po zločinu umaknil javnosti izpred oči. Skril se je v Rimu ter je zahteval od Mussolinija zaščite. Grozil je, da bo v nasprotnem slučaju kompromitiral njega samega. Rossijeve grožnje so morale biti pač opazne, kajti v dvoboju z Mussolinijem je zmagal on. Lani meseca decembra je izšla brošura, v kateri je Rossi obdolžil Mussolinija v krivoločnosti ter ga označil za naročnika napadov in brutalnih dejanj fašistovskih tolp. Imenoval je Matteottijev umor kratkoma "državni zločin" in je izjavil, da ni sam odgovoren za dejanje, ki se je z njegovo pomočjo izvršilo.

Effekt Rossijeve brošure je bil silen. Opozicijsko časopisje je zagrmelo kot en mož in je zahtevalo, da se zaslúži v procesu sam ministrski predsednik. Do tega seveda ni prišlo, ker bi bil moral v tem primeru Mussolini odločiti funkcije državnega poglavarja. Giolittijev organ "Stampa", ki je bil v tej kampanji najglasnejši, je bil pozneje ustavljen od vlade, ker je apeliral na najvišjega državnega činitelja ter zahteval njegovo intervencijo. Mussolini, ki je spoznal opasnost položaja, pa je moral za se je odločil, da izpusti Rossija na svobodo. V tem smislu je formuliral državni pravdnik svoje zahtevo. Matteottijev proces, ki se bo danes vršil po novem letu pred poroto v Rimu, se bo zaradi tega omejil samo na plačane krivice, katerih je po številu 30, po spolu pa 28 je po obdolženih krivde zločina osebne ropa štirje: Dumini, Puotato, Volpi in Viola. Ostali obtoženci se bodo morali zagovarjati, da so dajali tem štirim potuho in zakrivali njihova dejanja.

ČEVJARSKI DELAVCI IZVOJUJEJO NOVO POGODBO.

Haverhill, Mass. — Vsa znamenja govore, da bo mir v čevljarški industriji. Organizacija čevljarških delavcev Shoe Workers Protective Union se pogaja zaradi nove pogodbe s podjetniško organizacijo Haverhill Manufacturers Association za novo pogodbo. Podjetniki ne kažejo tiste timoglavosti kot druga leta.

KANADSKA VLADA NE ODSTOPI.

Montreal, Que., 2. nov. — "The Montreal Gazette" poroča, da nova kanadska zbornica se v enide v teku treh mesecev in tem času ostane sedanja liberalna vlada, kateri načeljuje Macleod King, se kmalu.

OBRAVNAVA GLEDE EVOLUCIJE BO SPOMLADI.

New York, N. Y. — Unija za ameriške civilne svobodščine naznanja, da pride Scopesov apel pred sodišče spomladi. Tako je sodišče odredilo zadnji teden. Pred sodiščem bodeta argumentirala Frank Spurlock iz Chattanooga in Clarence Darrow iz Chicaga. Edino vprašanje pred sodiščem bo, ako je zakon za prepoved pouka o evoluciji ustaven. Vsa izjemna vprašanja, ki so jih vložili odvetniki, ko se je vršila obravnava proti učitelju Scopesu, so bila črtana in ostalo je samo še vprašanje ustavnosti. Unija za ameriške civilne svobodščine zbira sklad, ki je potreben, da se zagovarja apel. Če bo državno najvišje sodišče odločilo proti evoluciji, tedaj bo Unija za ameriške civilne svobodščine poskrbela, da se zadeva predloži najvišjemu zveznemu sodišču.

V DRŽAVI MAINE SO ODPRAVLJENE TOVARNISKE NADZORNICE.

August, Me. — V tej državi ni več tovarniških nadzornic, ki bi obiskavale tekstilne tovarne in pazile na to, ako se tovarnar ravna po postavah za zaščito delavcev. Legislatura ni hotela dovoliti potrebnega denarja za te nadzornice, ki so prejemale po \$18 tedenske plače in povrnjeni so jim bili potni stroški. Ostal je samo še en sam tovarniški nadzornik.

PRIDOBIL SI NI BOGASTVA Z LOPATO ALI ORODJE.

New York, N. Y. — Boyd Zinman se ni ukvarjal s trdim delom, da je prišel do bogastva in si napravil pot na newyorško borzo.

Zinman je star zdaj 29 let. Tri leta je obiskoval newyorško šolo za trgovino. Svojih prvih \$40.000 je "zaslužil", ker je nekemu borznemu igralcu dal strokovnjaški nasvet, da je prigrabil veliko vsoto denarja. Teh \$40.000 predstavlja plačo, ki jo je prejel mladi Zinman kot provizijo, ker je šla igra po sreči. Teh \$40.000 je Zinman naložil v delnicah, ki niso stale visoko v ceni. Dobil je zopet, kajti cena delnic je poskočila. Zdaj lahko za malo več igra na borzi in postane lahko še velik borzijan, ako se ga preje ne prime smola in ga obdrži tam, kjer je bil, ko je prišel igrati na borzi.

Štirje ruski špijoni obsojeni na smrt.

Kijev, 2. nov. — Trije moški in ena ženska, ki so bili obtoženi, da so vohunili v prid Poljske, so bili obsojeni na smrt.

IZ PRIMORJA

Kokain v Trstu. — Tržaška policija je odkrila in aretirala številno dobro organizirano tolopo, ki je tajno, pod roko razpečevala kokain. Ta trgovina je v Trstu zadnje čase zopet oživelila, toda cvela je v taki okolici, da ji oblast ni mogla priti na sled.

Nekoč je patrolirala v tržaškem starem mestu skupina treh redarjev. Pred neko hišo v ulici Sparavilla je bilo opaziti sumljivo vrvenje. Sem in tja so huškale senice, ki so postajale pod oknom, pa se izgubile v temi noči. To čudno premikanje je priložilo policajce, da so potrkali na vrata, kjer je stanovala 18-letna Bruma Stradiotova. Pri nji je bilo več gostov. Redarji so jih ustavili in preiskali in pri vseh so našli zavojke kokaina. Stradiotova je sicer skušala tajiti, da kokain ni njen, toda se je slednjič zapletla v protislovje in je morala priznati resnico. Policaji so jo aretirali in odpeljali na kvesturo, kamor so povabili tudi nekaj drugih.

Na zaslišanju je Stradiotova povedala, da je dobivala kokain od 28letne Urše Fellugove, stanovalke v ulici Capison. Takoj so ali varnostni organi k tej konaki na dom ter izvršili preiskavo. Dolgo so iskali brez uspeha in so se mislili, da jih je Stradiotova potegnila. Ko so že hoteli oditi, pa je opazil eden izmed agentov, da so v mizi luknjice, za delane s svežim kitom. Ogrnil je kit in zapazil štiri vijake, pod katerimi je bilo drobnje drobo.

polnjeno z belim prahom kokaina. Ženska, ki je prej tajila zveze s Stradiotovo, je sedaj omešala. Bila je aretirana in radi njenih izpovedi je policija še ista dan aretirala nekega Andreja Perka iz Gorice, pri katerem se je našel 1 kg kokaina. Tudi neki hotelski ravnatelj, ki je pomagal razpečavati strup, je prišel pravici v roke.

Doslej je spravila tržaška policija pod ključ poleg omenjenih krivcev še nastopne osebe: 55-letnega Petra Velikonjo iz Trsta, njegovega sina Humberta in hčerko Ado, 41letnega Petra Cocinichia iz Umaga ter 28 letno Marijo Marinich. Pri Petru Velikonji so našli agenti tudi večjo množico ponarejenih bankovcev po sto litr. Policija pa domneva, da še ni prišla na sled praviim trgovcem in preiskuje še dalje.

Kako se izpolnjuje jugoslovanska kvota

Po poročilu državnega departamenta je bilo do 30. septembra tega leta izdanih 154 priseljeničkih viz na račun jugoslovanske kvote za tekoče fiskalno leto, ki sega od 1. julija 1925 do 30. junija 1926. Od teh priseljeničkih viz je bilo 47 izdanih priseljenicem, ki so vpravičeni do prednosti v okvirju kvote, in 107 navadnim priseljenicem.

Kakor je čitateljem brskone znano, smejo ameriški konzulati izdajati kvotnim priseljenicem vsak mesec kvečjemu le toliko viz, kolikor znaša desetina vse kvote za dotično deželo. Polovica kvote je rezervirana za navadne priseljenice, druga polovica pa je rezervirana za one, ki imajo prednost v kvoti, t. j. otrokom ameriških državljanov med 18. in 21. letom (žene in otroci pod 18. letom tukaj nastajenega ameriškega državljanja so izvetji iz kvote; ako ni tukaj nastanjen, imajo prednost v kvoti), soprogom ameriških žen, staršem ameriških državljanov, kakor tudi onim ki so poljedelci po poklicu in njihovim ženam ter otrokom. Tako je tudi vsak mesec polovica razpoložljivega dela kvote rezervirana tem prednostnim priseljenicem. Ako ni toliko prošelj s strani teh prednostnih priseljenic, da bi izpolnili to polovico, gre preostanek v korist navadnih priseljenic, t. j. onim, ki niso vpravičeni do nikake prednosti.

Kvota za Jugoslavijo znaša 671 na leto. Vsak mesec ameriški konzulati izdajati kvečjemu le 67 priseljeničkih viz. Trimesečni maksimum bi torej znašal 21 kvotnih viz. Po zgorajnem poročilu pa je bilo tekom prvih treh mesecev tekočega fiskalnega leta izdanih le 154 viz, torej veliko pod maksimumom. Pa ne le pod maksimumom, marveč tudi pod povprečnim minimumom. To pa iz sledečega razloga: Ako bi se vsak mesec izdal maksimum razpoložljivih viz, bi se kvota izčrpala tekom desetih mesecev. Izčrpati pa se mora vsaj tekom dvanajstih mesecev, drugače je preostanek zamujen in toliko manj ljudi more priti v Ameriko. Ako naj se kvota izčrpa vsaj tekom leta dni, bi se moralo izdajati povprečno vsak mesec vsaj dvanajst del kvote, t. j. povprečno vsaj 56 kvotnih viz na mesec. Tekom prvih treh mesecev pa je bilo izdanih le 154 viz na račun jugoslovanske kvote, t. j. povprečno 51 mesec. Ako to nadaljuje še nekoliko časa, ne bo do konca leta jugoslovanska kvota sploh niti izčrpana. Sicer je še čas, da se stvar popravi, ali treba pomisliti, da v nobenem slučaju se ne sme izdajati več kot desetina kvote vsak mesec. Lahko torej pride do tega, da bo že v par mesecih razvidno, da letošnja kvota za Jugoslavijo se ne bo izčrpala.

Tudi lansko fiskalno leto se je tako zgodilo. Do konca junija 1925 je bilo na račun jugoslovanske kvote izdanih le 67 viz, torej 103 manj, kolikor znaša kvota.

Zakaj je temu tako, ni bilo še objašnjeno. Znano pa je vendarle, da številno ljudi, ki želijo čakajo na priliko, da bi se mogli priseliti v Združene države, bi izpolnili nekočkrat večjo kvoto kot je ona za Jugoslavijo. — F. L. L. S.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Iskustvo 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBEK:

Predsednik Vincent Cankar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik holniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jule Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODBEK:

Martin Zeleznikar, predsednik, Box 278, Barberton, Ohio; Frances A. Taucher, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Kallman, 13111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODBEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kan., za jugoslad, Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golab, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik 2653 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolko Oves, 2625 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VARNOSTNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI! — Korespondenca s glavnimi odhodniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA FIRMA, ki se nanaša na posle gl. predsednika se nanaša: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE BOLNIŠKE PODPONE SE NALOŽI: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vedno se naložijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priitbe glede poslovanja s gl. izvrševalnim odborom se naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilvi na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: Martin Zeleznikar, Box 278, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, napačnica, oglasni, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

SLIKE IZ NASELDIN

Morgantown, W. Va. — Nanašajam znanec in prijatelj, da je umrla moja soproga Margaret Pavlič. Pokojnica je bila doma iz Dolenje vasi pri Sent Vidu nad Ljubljano. Vzrok smrti je bila operacija, katere pokojnica ni mogla prenesti. Po šestdesetih boleznih je dne 11. oktobra ob pol desetih zjutraj za vedno zatihnila oči. Pogreb se je vršil dne 13. oktobra na Grove Hill pokopališče v Morgantownu, W. Va.

Pokojna Margaret je bila stara 89 let. Tu zapuša soproga in hčerko v starosti dveh let in pol, v Clevelandu pa sestro in v stari domovini brata in sestro. Bila je zelo priljubljena in vsak jo je spoštoval, kar je tudi pokazal njen sprevoz in krašni venci in cvetlice, s katerimi je bila okrašena njena rakev.

Lepo se zahvaljujem ženi mojega brata, ki je prečula celo zadnjo noč v bolnišnici z menoj skupaj in tolažila pokojno do zadnjega, kakor tudi za krašni venec, s katerim je okrasila mrtvaški oder. Hvala botrom Joži in Emiliji Petrič, Tonetu in Karolini Uršič, družini Jack Tekavec, Joe Pavlak in soprogi, Franku Fumicu in soprogi, Johnu Tekavecu in fantom za venec, tolažbo in pomoč ter čutje poleg pokojne ter vsem za sprevoz na mirovno.

Tebi draga soproga pa želim miren počitek: Žalujče John Pavlič, soprog in Mary Pavlič, hčerka.

Orient, Ill. — Nelzprosa smrt je pokosila našega ljubelega soproga in očeta Andrew Petriha. Zbolel je bil za legarjem (typhoid fever) dne 19. septembra. Sledila je pljučnica in po mučni bolezni je za vedno zaspal dne 20. oktobra. Bil je rojen leta 1894 dne 24. junija v Woetach in Gailthale na Koroskem. Bil je torej v lepi moški dobi, vedno priden in zdrav. Bil je dober gospodar svoji družini in domu ter blag soprog in najboljši oče svojim otrokom. Nikdo bi ne mogel biti sovražnej temu ljubljenu prijatelju ali očetu. Usoda pa je hotela, da ga ni več med nami, daš ga nikdar ne bomo mogli pozabiti.

Pokojnik zapuša v starem kraju očeta in sestro, drugo sestro pa nekje v Združenih državah, tu pa soprogo in tri nedonarile otroke, starejšega 9, drugega 6 in najmlajšega tri leta starega.

V tolažbo nam je bil velika stien pogreb, katerega so se ude-

ležili bratje društev, kamor je pripadal tudi blagi pokojnik, tako tudi prijatelji in znanci. Radi tega ali štejem v dolžnost, da se zahvalim vsem, ki so me tolažili ob času njegove bolezni in vsem, ki so položili venec in cvetlice k pokopniški rakvi. Zahvaljujem se društvu Slovenski vrtar št. 341 S. N. P. J. za krašni venec. Pokojnik je bil član tega društva. Iskrena hvala društvu Sloga št. 160 S. S. P. Z. za lep venec in udeležbo. Člani društva Slovenske narodne podpore jednote so priredili dostojen pogreb. Spremili so pokojnega dne 22. oktobra k zadnjemu počitku. Pogreb je bil civilen na narodnem pokopališču.

Na pokojnika ohranimo blag spomin. Žalujče: Alojzija Petrič, soproga, Willie in Andrew, sinova in Margaret, hči.

ITALIJANI MORAJO PLAČATI.

Washington, D. C. — Italijanski komisarji, ki prihajajo zdaj v Washington, da se pogode glede odplačila dolgov, bodo prejeli take pogoje, kot so bili predloženi francoski komisiji. Tako se ališ v krogih, ki so blizu predsedniku Coolidgeu.

Bela hiša je na stališču, da je kongres določil meje ženeroznosti v zakonu za dolgovno komisijo. Sporazum z Britanijo pomeni, da se ta zakon ženerozno izvaja.

Odkar Mussolini naglašal, da mora Italija zaradi svoje revščine dobiti posebne koncesije, ni uprava prepričana, da bodo Italijani podpisali pogodbo.

Max Linder in žena sta se umrtila.

Pariz, 2. nov. — Max Linder, znani francoski komedijant v filmih, je izvršil samomor s svojo ženo vred. Oba sta bila najdena mrtva. Žena je bila zastrupljena, on si je pa prezeval žile. Linder ni bil zdrav že od vojne, v kateri je bil ranjen in to je menda vzrok dvojnega samomora. Pred vojno je bil Linder v Ameriki, kjer je igral mnoge komične vloge v filmih.

Narejene si klepave

narejene iz čistega prekljajega mesa, prekajene s hickory lesom. Pošiljati začnem od 25 oktobra naprej. Z naročilom pridenite tudi Money Order, cena je 40c za funt, poštnina plačana. Pišite na:

ANTON LIFOLD,

Box 140—E. L. Noyes, Minn.

IZ LJUBEZNI

(iz romana "Zmote in konci gospodične Pavle")

(KONEC.)

"Futuristi hočejo ljubezen odpraviti. Znanstveniki bodočnosti hočejo dobiti serum, ki bi množil sloveški rod brez očeta in brez matere."

"Eva Bogu, da nisva prekašno privekala na svet. Kajne, učenik?" se je zasmejal Groznik.

Na ameh je šlo tudi vsem drugim.

"Tudi meni je prav, da sem že zdaj tu. Saj človek ne ve, kaj bi na primer jaz takrat zamudil. Ampak tudi taka ljubezen, kakršna je, zasluži, da trpimo zanjo. V ljubezenskem trpljenju je dosti sladkosti in neizmerno dosti lepote. Brez ljubavnega trpljenja ne bi imeli umetnosti, ki blaži in miri človeka, brez ljubezni in njenih prevar bi bilo to.

življenje pusta. Kaj bi bilo življenje brez konfliktov? Nič. Življenje nevedno mečurilo."

"Vsaka ničem razuma, mišlim pa, da ni napaka, kar sta rekli," je tiho rekla Brigita in resno gledala zdaj odvetnika, zdaj Pavla, zdaj Jerina.

Groznikova in nadučitelj sta se tudi spogledala. Nadučitelj je vzdihnil in si natiklji pipe. Ko jo je prižigal, so se mu tresli prsti.

"Nekoč," je nadaljeval odvetnik, "sem si bil iz nekakega spleta prepisal ljubavno pismo, ki je bilo priloženo med dokaznimi prilogami." — Iz čepa je potegnil belečnico in je bral:

"Preljubi moj Jože!

Moje srce te čaka vse trudne noči, tebe pa še ni. In prosim Boga, da ti pravo spoznanje da. Ker čakam zastonj tudi nocoj, mi teko iz oči solze, same grenke vodice. Če me zapustiš, mi veliko žalost storiš.

Zdaj si moram solze iz oči izbristati in ti potlej dalje pisati.

Na mojem vrtu štiri rože cvetijo.

Prva roža je bela: — da bi na njem ljubezen cvetela. Druga roža je rdeča: — da bi bila najljubša ljubezen poštena. Tretja roža je modra: — da bi bila najljubša ljubezen goreča. Četrta roža je plava: — ti si same več kot vas sveti.

In zdaj ne moram več pisati, ker si moram zmerom oči brisati.

Ob postelji bom pokleknila in bom goreče molila, da bi bil srečen in zdrav in zmerom tako kakor je prav; da ne bi pozabil mojega srca, ki te noč in dan rado ima. Pomagaj Bog in sveti Jože in Devica Marija, da se moja ljubezen do tebe preprija!

Jutri bo rožmarinovo jutro in bo nageljnovec dan, nama obema od Boga poslan. Pa bo večer in bo dolga noč, pridi mi, dragi, za lahko noč na milo pomoči!"

Te preproste in vendar tako prearodne vdane in željne besede nesnane device, ki je ljubila v strahu in hrepenenju, so vse skupaj skoro do solz ganila.

Se Brigita, ki se je takim čustvom zmerom le smejala, se je

leže nagledala nekako prede. Groznika je dvakrat, trikrat trenila s vizinimi vekami in globoko vzdihnila.

Nadučitelj je vahi močno tobače dima in gledal stihno večjo, nasakajajo svetliko na mizi.

Groznik je molče segel po prazni staklenici in je šel.

Ivan je začuden gledal razburjenega doktorja. Toliko občutja mu ni pripadal.

Doktor je počasi spravljal belečnico in sevaljoči oči čakal na Pavlin pogled. Zakaj samo njej se je spovedal, samo zanjo je govoril vse večer, samo zaradi svoje ljubezni je bral tisto pismo, — vse samo za Pavlo, ki jo je izgubil.

Pavla je drhtela od razburjenja in strahu. Natanko je vedela, da veljajo vse Jernejčeve odkrite in skrite besede le njej.

Strah jo je vrzel pokonci. Da jo boli glava, je rekla in je šla. Besede, ki jih je izgovorila, so bile komaj slilne.

Jerin jo je spremljal, Jernejčič je žalostno gledal za njima. Jerin se je hitro vrnil in se je poslovil.

Tako se je razdrla družina. Samo Brigita in nadučitelj sta se posedela pri Grozniku, Jernejčič je pa kar po sili spremljal Jerina.

Luna je sijala črčki so peli, daljni fantovski vriski so vzdihovali v belo, prijetno hladno noč.

Gospoda sta molče in počasi šla po nekoliko napeti cesti.

Jernejčič je imel droban, nenakomeren korak; zakaj vino se ga je bilo malo prišlo.

Jerin je bil zamišljen; v razburjenosti si je prižigal cigareto. Jernejčičeva družina mu ni bila kaj prijetna.

"Gospod profesor," je Jernejčič nasadila ogovoril molčatega tovariša, "nikar mi ne zamerite, ampak danes sem še taklo povdal, da bi tudi s vami rad govoril molko besede."

Jerin se je nehotе ustavil in ga je mirno gledal.

"Gospod profesor, prosim, kakor meš z molom govoriva: Oprostite, ali imate gospodično Pavlo zares radi?"

"Vprašanje za vprašanje: Kaj to pomeni?"

"Odgovor za odgovor: Brigita me, ker jo imam rad jas!"

"Priznanje je molko in odkrito. Povejte še to: Ali vas ima tudi ona rada?"

"Ljubosumje — No prav: Ne morem trditvi z gotovostjo; mišlim pa, da bi me imela rada, če bi se umeknil vi."

"Čudni ste, oprostite —," se je oddihaval Jerin.

"Bolam sem in ne ozdravim brez nje; umrjem, če je ne dobim."

"Gospod doktor, ali se zavedate, da ste zelo neokusni in drzni in da bi vas moral zadaviti za to predrznost?"

Jerin je skretil pesti in se bo-deče zagledal v zadihavačnega se odvetnika.

"Zavedam se samo tega, da je od te ure zdajle odvisna vas moja sreča. — Kakor Boga vas prosim: Odnehajte, umeknite se!" je skoraj zahteval nesrečni mož.

"Ali ste na sejmu in se pogajate za kravo? Fej!" je siknil Jerin in je naglo odšel po cesti.

"Prosim, samo še trenotek!" je Jernejčič skočil za njim. "Do zdaj sem prosil, — znam tudi zahtevati!"

"Zahtevati —? S kakšno pravico?" je postal.

"S pravico ljubezni! Gospodilno sem prej poznal kakor vi; prej sem jo začel rad imeti in bolj jo imam rad kakor vi, ker jo imam rajši ko svoj ponos, svoje življenje in vse na svetu!"

"Gospod doktor, sločin je tako mišljenje, sločin je vse vaše vedenje do moje neveste! Ali me hočete prisiliti, da vas ubijem?"

"Ne bojim se. — Ljubezen in sločin, gospod profesor! Življenje je, sem prej rekel, in pride kakor vihar in ni ji meja. Nihče se ji ne more upirati. Ali ste se ji mogli vi?"

"Če bi bili pred menoj, bi se ji bil upiral in sramoval bi se bil vsake misli na otnjanje!"

Trdo in jezo je govoril in skoraj zbehal razžaljeni ženin, ker se spoznal, da se ni mogel več premagovati.

Jernejčič je obstal in se je skoraj na glas razjokal. Bil je zelo mehke narave. Počasi je šel nazaj. Bilo mu je kakor bi bil strašno tepen in osramočen vpi-

to vseh ljudi. V lasti in žalosti je prišel do Groznika.

Na vrtu je bila še Brigita in se je krepila, kar prej ni utegnila piti. Njene kysante je poslušal samo Groznik, ki je rad imel veselo in zgovorno ljudi.

SEZNAM PRESEDNJEV SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGO.

Pavski zbor Sava. — Koncert v nedeljo 15. novembra, v dvorani S. N. P. J.

Pavski zbor Lira. — Koncert v nedeljo 22. novembra v dvorani SNPJ. Soc. klub Slov. 1. J. S. E. — Dramska predstava v nedeljo 28. novembra v dvorani SNPJ.

Soc. klub Slov. 1. J. S. E. — 80. vrnitvena zabava, v četrtak 21. decembra v dvorani SNPJ.

Društvo Slovija, Slov. 1. S. N. P. J. — Vokalna zbor 14. januarja, v dvorani SNPJ.

Soc. klub Slov. 1. J. S. E. — Dramska predstava, v nedeljo 24. januarja, v dvorani SNPJ.

Društvo Nada, Slov. 192 SNPJ. — Maškarna veselica, v soboto 6. februarja, v dvorani SNPJ.

Društvo Narodni Vitez, Slov. 39, S. N. P. J. — Maškarna veselica, v soboto 13. februarja, v dvorani S. N. P. J.

ŽENITVENA PONUDBA.

Slovenec dobrega značaja, se želim seznaniti s Slovenko v starosti okrog 20 let v svrhu ženitve. Mora pa verjeti v civilno mesto cerkveno poroko. Odgovarjalo se bode le na resna pisma, ker to ni šala. Ako je mogoče priloži naj se tudi slika, kar se bo na željo tudi na obratno izvršilo. Tajnost jamčena. Pisma naj se naslove na naslov: "FANT," 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

NAZNAVILLO IN ZAHVALA.

Žalostnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem tužno vest, da je neizprosna smrt pretrgala nit življenja moji ljubljeni soprogi in materi,

MARIJI KLAVORA.

Rojena je leta 1879 v vasi St. Koput, na Spodnjem Štajerskem. Tu zapušta žalujočega soproga in štiri otroke, ter dva brata. V starem kraju pa očeta in tri sestre. Pokojnica bila je članica dr. "Bratje vasi za enega" št. 96 S. N. P. J. in dr. "Lincoln Circle" No 1, Druidem in Livingston, Ill., katara sta ji priredila dostojen in lep pogreb. Pogreb se je vršil dne 25. oktobra 1925 na katoliško pokopališče. Tem potom se prav lepo zahvaljujem vsem, ki ste mi bili v pomoč in tolažbo v uri žalosti, srčna hvala vsem, ki ste prečuli noči in bili ob njeni kratki ves čas, a še posebno onim, ki ste prišli iz oddaljenih krajev in vsem, ki ste jo spremlili k zadnjemu počitku na pokopališče. Hvala lepa obema družinam za krasne vence, kakor tudi hvala za darovane vence družinam: Andy Klavora, Rudolph Pauliha, Frank Pauliha in Josephine Pauliha iz Oglesby, Ill. Še enkrat iskrena in lepa hvala vsem skupaj. Tebi, draga soproga moja in mati, želimo, počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemlja.

Žalujoči ostali: Silvester Klavora, soproj: Frank in Albert Klavora, sinova in Josephine Zalli, bel. — Livingston, Ill.

LEPA PRILIKA ZA SLOVENCA ALI HRVATA.

Na prodaj je posestvo v sredini slovensko-hrvatske naselbine v Milwaukee, Wis., sestojajoče iz gostilne, trgovine, krojačnice, 2 dvoran za seje itd. ene velike pisane dvorane s odrom ter polno opremo modernih kulis in razsvetljave, televizorice in stanovanja. Proda se po ceni nižji od boljši v držini. Dohodki nad \$5,000.00 na leto brez gostilne.

NATL SERVICE BUREAU,
458 National Ave., Milwaukee, Wisconsin.

(Adv.)

DA OGRUBA DOBERO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v našem skladu, kmeti, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vodni le najbolji in najcenejši.

Groznik, nadučitelj in v predloženih točkah dano primarno posloj pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

DOTA

Spisal Juš Konak.

(Dalje.)

Kadar pa jo je zopet omamljala njegova razbrzdanost, ni čutila, kako iz dneva v dan izgoreva njegova vroča in rešnična strast.

Odkar mu je tisto noč vse rabodela, se je nezavedno razpasel v njem hladni račun, a ona ga je sprejemala kot tiho ljubezen, ker jo je obvaroval greha duše.

"V službi ne ostanem. Zaradi deteta. Bova še živela."

"Marta, delal bom, boš videla, kakšno življenje se nama odpira."

Njo je zmrazilo, tako tja v en dan je govoril.

Bračevala sta ženske in njegovo oko je blestalo. Tajen strah jo je svaril, a bila je njena duša utrjena in se je tako bala, ostati zopet sama, da je rastle v zgolj ljubezen in žrtvovanje.

Tih opomini, ki je pred njimi trepetala duša, so razpili mogočne plamene ljubezni. Njeno vroče srce ga je opajalo is take bližine, da se je tudi v urah najtišje ispodvi ali in varal, kako jo ljubi. Ponos, da je Marta Gornikova njegova last, mu je zatajnil lastno vest.

Sestra Ana je vedela.

"Marta, uboga moja Marta, v tem človeku ni ljubezni. Nikogar še ni in ne bo ljubilo to vihravo srce. Praviš, da poznaš svet, pa kako se motiš."

"Ančka, ti in tvoj inženir mi ne bosta brala levitov."

"Kaj boš z nama. Midva sama veva. On me ljubi — pa me ne bo ljubil. Malo solze bo in bosta. Mar je meni večna ljubezen. Rajša bi imela, da imaš vsak dan drugega fanta."

"In najina mati?"

"Je bila vse druga ženska, kot sva medva. In oče kaj drugega, kot tvoj Jur."

"Motiš se, Ana, Marta je hči avoje matere, ki bo znala trpeti. Sicer pa ti rečem, ne grdi Damjana! Kakor se mi je približal on, se mi še ni nihče. Naj me zavrže, on ostane moj!"

Sestri se je zasmilila tiho plakajoča, ponosna Marta. Tedaj se ji je razodelo, ko je gledala jok obupane ljubezni, ki prosi življenje za poslednje umisljenje.

"Marta, kaj, ti si ...?"

"Da!"

"Moj bog, saj si nora!" je vila svoja roke. "Prav mudilo se ti je in zdaj se bosta vzela brez groša. Prekleta sem, ki sem vse zakrivila."

"Ana, ne blati moje sreče!"

"Ampak govori, kaj storiš zdaj?"

"Vzameva se."

"Norček, norček! Bosta spala spet v gozdu in jedla sladke korenine. Pojdi, dokler je čas, in jaz te priporočim."

"Ana, Ana!" njene oči so slikale jeso, da so ugašale solze; "nikdar in nikoli, pa če mi od lakote umre črvice. Ne, ubijala ne bo Marta Gornikova! Življa ga bom in če jih imam deset! Vse te roke so ustvarjene zanjo. Ana, ne žali moje duše, ki je polna njegovega imena. Bog se te usmili, da izročaš smrti stvarjenje, za katerim je mati omahovala in se opotekala od sreče, ko ga je začutila."

"Res si izrežana mati." Ana je ostrmela pred njo. "Odpusti, ampak življenje ne poznaš."

"Mar mi je. Življenje je moja last, naj se zgodi, kar hoče, izživim ga po svoji volji."

Začudila se je Ana vzkipeclosti svoje sestre, žareče v ognju ljubezni, in šele tisti hip je čutila, kako govori bitje, ki je namenilo svetu novo življenje.

Zvečer je Marta s kopreno rahločutja razodela Damjanu pogovor med seboj in sestro. Očila ga je z vročimi vlakni srca, da je privolil v poroko, čeprav je bil bližje Ani ter njenemu mnenju.

In zopet je čutil, kako lije vanj šiva vera, da bi živel in delal za novo bitje.

V prvih jespakih dneh sta se poročila. Že drugi dan so Martine štiri stene oklenile novo življenje.

Sestra Ana pa se je prvič v življenju zdrnila, ko sta se ločila z možem. Zbala se je pa za

svoje udobje in računi so se pričeli oglašati v njenem otroškem srcu. Znanec jo je sprejel v banko.

11.

Ležala je februaraska megla. Rahel aneg v razorih na mišicah njivah. Ježala se ogrepla drevesa, na stelah se bila odprta vrata stisnim mravovom. Osamele bilke so drhtele, kakor ljudje, ki jih je zanesla pot na speče ravnine.

"No; gospod svak, kako mislite zdaj o zakoncu?" je hudomušno nagovorila Ana svojo spremljevalca, s katerim se sicer še ni pobotala, temveč ga je le študirala, kakor se je sama izražala. Ljubezen do sestre je sicer premagala tajej notranji odpor in v marsičem je že pritrjevala Marti.

"Dobrota njegovega srca," je ugovarjala Ana, "to je le lastnost mehkega moza. Ali ne vidiš, da njegova trmoglavost ne raste v vodravno smer, temveč je le vihravost vijugaste zaletavanja njegovih nestalnih misli?"

Oporekalo je Marta, ker bi iz ponosa ne mogla priznati, kako težak jarem strpljivosti in žrtvovanja ji nalaga njegova bolna rahločutnost in idonljivost.

Ljubezen krvi pa jih je že prepletala v eno družino.

Ana, ki je hotela čista, kakor je trdila, stopiti v novo življenje, je razdrla razmerje s inženirjem in je vsa spokorjena, seveda z usmeškom za pokoro posedala pri Marti; jo spremljala na njenih potih.

"Se vam ne zdi, tam prihaja Marta? Nič, motim se. No, kaj boste odgovorili o zakonu?"

"Zakon je država, gospodična Ana."

"Neumnost."

"Verjemite, ima vladno večino z večno opozicijo. In revolucije seveda."

"Saj sem vedela, da bo kaj takega."

"Minister ljubezni in minister finance sta si vedno v laših."

"Seveda, pri vaju. Če se taki norčki ženijo. Povejte mi prav odkrito, bi poljubili vi drugo žensko, recimo tako ...?"

"Hm. Če govorimo odkrito, strast bi me morala oslepit. Teško, toda če bi zahrepenel po vas, Ana ..."

"Bi vam še pokazala!" Ko se je ozrla vanj, jo je spreletal vlažni blek njegovih oči in osumila ga je, da se je tesno sklonil do nje.

Temno sta se spogledala, v hipni zadregi je povesila oči in prevzela jo je bližina vročega pogleda.

"Ohlapen je vaš jezik," njene amehljajoče se zenice so nevidno skrivale tajno ravnjo. Nejasne alutnje, da je to sovražnik njenega rodu, so jo v tem trenutku prevzele jasno in očitno. Pa je bila minuta prebena, s nejevoljno kretnjo je pokazala na cesto, kjer je prihajala Marta.

Počasi, polna srečaje, hodila. Tople bolečine so jo opominjale v kriku; niso je strašile, le slast pričakovane trpljenja se je težko pretakala po žilah.

"Ko spregleda, bo že zemlja v cvetju," se je smehljala. "Med temile njičvami, pod cvetočimi kostanji ga bom vozila. Čraček mora biti. Kako bo stezal svoje zalite ročice po belih svečkah."

Veselo in od najnežnejše skrbj prevzete so rajale misli; "Srajčka še ima; ta naša Ana je še neumnejša od mene. Kar nogavičke in čevljičke mu je kupila. Oh, priamoda, saj niti ne vem, če bo on." V duhu je pregledovala predale, kjer je pričakovala snežno perilo, prepleteno s avilenimi pentljami malaga črvice. S koprnečimi prsti mu je stipala avbico.

Trudna se je naslonila na njegovo roko: "Damjan, prihaja."

"Marta, zakaj nisi poslala po naju?"

"Čemu?" Smehljala se je trudna, otroško ponosna. V očeh pa je kovinasti blek naznanjal prihajajoče trpljenje. "Saj sem res nora, veta kaj, peljimo se domov. Popada me."

V vozu se je tesno oklenila Damjana, proseta ga njegova pomoči. Kreči so ji z ostrimi klečami upognili hrbet.

In še vedno se je smehljala: "Damjan, plenčke so pripravljene. V spodnjem predalu boš našel ..."

Kadar so jo popustili popadki, je sanjalo telo vročine sanje.

Mrak ji je objel, ko so stopili v sobo, da noč je siloma padala na zemljo. Položili se jo v postelj.

(Dalje poglobljeno.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRVE VRSTE.

VBA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VBA UST-MENA POJASNILA.